Société Commerciale et d'Études des Maisons d'Alimentation et d'Approvisionnement à Succursales (S.O.C.E.M.A.S.).

Artikel 2

Deze beschikking is gericht tot de Société Commerciale et d'Études des Maisons d'Alimentation et d'Approvisionnement à Succursales te Parijs, Frankrijk.

Brussel, 17 juli 1968.

Voor de Commissie
De Voorzitter
Jean REY

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 17 juli 1968

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het E.E.G.-Verdrag (IV/26045 - A.C.E.C./Berliet)

(Slechts de tekst in de Franse taal is authentiek)

(68/319/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, met name op artikel 85,

Gelet op Verordening nr. 17 van 6 februari 1962 (1), met name op de artikelen 6 en 8,

Gelet op de aanmelding op 14 maart 1966 overeenkomstig artikel 4, lid 1, van Verordening nr. 17, verricht door de S.A. Ateliers de Constructions Electriques de Charleroi (A.C.E.C.) te Brussel en de Société des Automobiles Berliet te Lyon betreffende een overeenkomst tot technische samenwerking en gemeenschappelijke research die zij hebben gesloten op 15 november 1965 en gewijzigd op 22 juni 1967,

Gezien het door het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities overeenkomstig artikel 10 van Verordening nr. 17 op 17 mei 1968 uitgebrachte advies;

I

Overwegende dat de feiten als volgt kunnen worden samengevat:

A.C.E.C. heeft een elektrische transmissie van gering gewicht en hoog rendement uitgevonden voor wegvoertuigen, die vooral bestemd is voor autobussen. Dit transmissiesysteem houdt in dat de energie van een diesel- of benzinemotor wordt omgezet in elektrische energie, die via kabels naar elektromotoren wordt geleid die zijn aangebracht in de wielen. Het beginsel van een dergelijke transmissie is op zichzelf sinds lang bekend, maar lijkt op het gebied van het wegvervoer nog niet tot resultaten op industrieel niveau te hebben geleid.

Na in talrijke landen octrooiaanvragen te hebben ingediend voor zijn elektrische transmissie of voor delen daarvan, heeft A.C.E.C. de samenwerking gezocht van een onderneming met ervaring op het gebied van het ontwerpen, fabriceren en verkopen van autobussen en met Berliet een overeenkomst gesloten waarbij beide ondernemingen hebben afgesproken hun inspanningen voor de ontwikkeling en het in de handel brengen van autobussen met elektrische transmissie te bundelen.

De voornaamste bepalingen van deze overeenkomst zijn de volgende:

1. Berliet zal de algemene kenmerken en mechanische aanpassingen bestuderen van een autobus met elektrische A.C.E.C.-transmissie, de mogelijkheden van verwezenlijking van een prototype van zulk een voertuig en eventueel een vóórserie en series.

A.C.E.C. zal de aanpassing van de transmissies aan voertuigen van Berliet bestuderen, alsmede de verwezenlijking in serie van een reeks transmissies die op autobussen van het merk Berliet kunnen worden toegepast.

2. Het samenwerkingsgebied zal later, indien partijen dit nodig achten, kunnen worden uitgebreid tot andere materialen voor het wegvervoer of tot andere soorten elektrische transmissie, met dien verstande dat ieder der partijen de ander bij voorrang in kennis zal stellen van de nieuwe oplossingen die hij overweegt.

3. Partijen zullen elkaar alle nodige technische informatie verstrekken, met dien verstande dat de door

---

(1) PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.

Berliet verstrekte informatie niet zal mogen worden gebruikt in de onderzoekingen die A.C.E.C. zal kunnen doen voor andere fabrikanten van autobussen.

4. Ingeval de samenwerking zou leiden tot de verwezenlijking van een verhandelbaar prototype, zullen partijen hun gemeenschappelijke inspanningen voortzetten ten einde het betrokken materiaal in serie te vervaardigen. A.C.E.C. zal Berliet de onderdelen voor elektrische transmissies leveren en zich belasten met de montage ervan in de werkplaatsen van laatstgenoemde. De prijs van de transmissies zal in gemeenschappelijk overleg worden vastgesteld en voor Berliet zullen de condities gelden die A.C.E.C. zijn meest begunstigde klant toestaat. A.C.E.C. zal een garantie van een jaar verlenen en de levering van vervangingsonderdelen zekerstellen voor een duur van 10 jaar na de dag van inwerkingstelling van het materiaal.

5. Berliet zal de mechanische delen van de voertuigen, met name de motoren met interne verbranding, de chassis, de carrosserieën en de verschillende toebehoren leveren.

6. A.C.E.C. verbindt zich om, behalve aan Belgische gebruikers, zijn transmissie in Frankrijk uitsluitend te leveren aan Berliet, in ieder der overige Lid-Staten van de gemeenschappelijke markt aan één enkele fabrikant en eventueel aan enkele fabrikanten in derde landen. Hij zal Berliet vóór de ondertekening van iedere nieuwe overeenkomst van deze aard op de hoogte stellen. Volgens de oorspronkelijke versie van de overeenkomst had A.C.E.C. zich verbonden zijn transmissie, voor zover het de gemeenschappelijke markt betreft, behalve aan Belgische gebruikers en aan Berliet, slechts aan één fabrikant in Duitsland en één in Italië te leveren. Door wijziging van de overeenkomst op 22 juni 1967 is deze clausule vervangen door de bovenvermelde bepalingen.

7. Berliet zal elektrische transmissies alleen bij A.C.E.C. kopen. Hij is voor de afzet van zijn elektrische transmissies van A.C.E.C. toegeruste materialen aan geen enkele territoriale of andere beperking onderworpen.

8. Ieder der twee partijen is alleengerechtigde op de industriële eigendom van de materialen die hij heeft onderzocht en ontworpen. De met een elektrische transmissie van A.C.E.C. uitgeruste voertuigen, die door Berliet zijn vervaardigd, kunnen in Frankrijk onder het merk van Berliet worden verkocht; voor de overige landen moet het merk van A.C.E.C. daaraan worden toegevoegd.

9. De overeenkomst is gesloten voor een tijdsduur van tien jaar en kan telkens stilzwijgend met twee jaar worden verlengd. Indien na vijf jaar sedert de ondertekening van de overeenkomst zou blijken dat het om technische of economische redenen niet mogelijk is tot de fabricage van verhandelbare voertuigen te geraken, zou de overeenkomst als nietig worden beschouwd.

II

Overwegende dat artikel 85, lid 1, van het Verdrag bepaalt dat onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst;

1. Overwegende dat de overeenkomst tussen de beide ondernemingen A.C.E.C. en Berliet aan deze voorwaarden voldoet;

Overwegende dat in het kader van samenwerking en werkverdeling tussen de contractanten bepaalde restricties aangebracht zijn in de vrijheid van handelen niet alleen tussen partijen onderling maar vooral ook ten opzichte van derden; dat aan de ene kant door de overeenkomst de mogelijkheid van derden om aan Berliet elektrische transmissies te leveren uitgeschakeld wordt en aan de andere kant daardoor ook de economische vrijheid beperkt wordt van derde fabrikanten van voertuigen die elektrische transmissies wensen te kopen maar dat vanwege de bepalingen van de overeenkomst niet kunnen; dat de overeenkomst inderdaad de mogelijkheden van A.C.E.C. beperkt om zijn elektrische transmissies te verkopen aan derde fabrikanten van wegvoertuigen die gevestigd zijn in andere Lid-Staten dan België, omdat het aantal kopers beperkt is tot één enkele per Lid-Staat (met uitzondering van België waar het aantal fabrikanten van autobussen — dus mogelijke kopers — feitelijk zeer gering is) en tot enkele fabrikanten in derde landen; dat op grond van deze bepaling de concurrentie tussen producenten van autobussen die zijn voorzien van een elektrische transmissie zich binnen de gemeenschappelijke markt tussen een klein aantal ondernemingen afspeelt; dat deze situatie van dien aard is, dat de keuzemogelijkheden van de afnemers worden beperkt;

Overwegende dat deze bepalingen van de aangemelde overeenkomst dus ten doel hebben de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt te beperken;

Overwegende dat de overeenkomst gesloten is tussen twee ondernemingen die tot twee verschillende Lid-Staten behoren en dat de gevolgen daarvan het zuiver nationaal kader te buiten gaan; dat zij iedere andere in Frankrijk gevestigde onderneming dan Berliet verhindert elektrische transmissies van A.C.E.C. te verkrijgen en dus voertuigen die met zulk een transmissie zijn uitgerust te fabriceren en derhalve hetzij in Frankrijk hetzij voor de export in de handel te brengen; dat de exportmogelijkheden van elektrische

A.C.E.C.-transmissies naar andere Lid-Staten dan Frankrijk beperkt zijn omdat het aantal kopers tot één per land beperkt is;

Overwegende dat deze bepalingen dus de vrije handel tussen Lid-Staten op zodanige wijze kunnen beïnvloeden, dat de verwezenlijking van de doelstellingen van de gemeenschappelijke markt wordt geschaad; dat de aangemelde overeenkomst dus de handel tussen Lid-Staten ongunstig kan beïnvloeden;

2. Overwegende voorts dat de overeenkomst de volgende bepalingen bevat die in het onderwerpelijke geval noch tot doel noch tot gevolg hebben de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt in de zin van artikel 85, lid 1, te beperken of te vervalsen;

Overwegende dat de verplichting van A.C.E.C. om in zijn betrekkingen met andere fabrikanten van voertuigen de informaties, die hij van Berliet heeft verkregen, niet te gebruiken alsmede de verplichting van A.C.E.C. om aan Berliet de condities toe te staan die hij aan zijn meestbegunstigde klant geeft, zich laten verklaren door het wederzijds vertrouwen en de gemeenschappelijke risico's die de betrekkingen tussen de twee ondernemingen ten koste van aanzienlijke inspanningen en investeringen beheersen; dat men dan ook redelijkerwijze niet van Berliet mag verwachten dat hij zijn middelen en kennis ter beschikking van de gemeenschappelijke ontwikkeling van het nieuwe produkt zal stellen om, wanneer de ontwikkeling succes heeft gehad, concurrenten een dubbele voorsprong te zien nemen doordat zij enerzijds profiteren van de resultaten van research waartoe Berliet heeft bijgedragen en doordat zij anderzijds elektrische transmissies tegen een gunstiger prijs dan hij verkrijgen;

Overwegende dat de bepaling volgens welke A.C.E.C. Berliet op de hoogte moet stellen alvorens in relatie te treden met derden, slechts een zuivere informatieplicht inhoudt en geen concurrentiebeperking vormt; dat zij enkel een beperking zou inhouden wanneer zij aan Berliet de mogelijkheid zou geven zich ertegen te verzetten dat A.C.E.C. in verbinding treedt met bepaalde derde ondernemingen;

III

Overwegende dat volgens artikel 85, lid 3, de bepalingen van artikel 85, lid 1, buiten toepassing kunnen worden verklaard voor alle overeenkomsten tussen ondernemingen die bijdragen tot verbetering van de produktie of van de verdeling der produkten of tot bevordering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen:

a) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn;

b) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen;

1. Overwegende dat de overeenkomst ertoe strekt de fabricage van de betrokken produkten in aanzienlijke series mogelijk te maken; dat zij een samenwerking inhoudt, bestaande voornamelijk in een specialisatie en een werkverdeling zowel ten aanzien van de research als van de fabricage; dat derhalve ieder der contractanten zich geheel kan wijden aan de taken waarvoor hij het meest geschikt is, dat wil zeggen A.C.E.C. aan research op het gebied van elektrische toestellen en de fabricage daarvan, en Berliet aan research op het gebied van voertuigen en de fabricage daarvan met gebruik van het resultaat van de onderzoekingen van A.C.E.C.;

Overwegende dat de overeenkomst ertoe strekt om met name door een gemeenschappelijke research een nieuwe autobus te ontwerpen met kenmerken die verschillende voordelen inhouden, te weten o.a. een vereenvoudiging van de mechanische constructie, een beter rendement van de interne verbrandingsmotor en een verbetering van de exploitatievoorwaarden alsmede een groter comfort voor de passagiers; dat de aangemelde overeenkomst derhalve bijdraagt tot verbetering van de produktie en bevordering van de technische vooruitgang;

Overwegende dat, waar alle onderzoekingen een kanselement wat het resultaat betreft bevatten, het feit, dat er een gemeenschappelijke research wordt verricht door twee ondernemingen die elk in een deel van de materie gespecialiseerd zijn, de kansen kan verhogen dat een bruikbaar resultaat wordt verkregen en de gunstige aspecten van de overeenkomst versterkt; dat de mogelijkheid van een mislukking niet in de weg staat aan de constatering dat de overeenkomst bijdraagt tot verbetering van de produktie en tot bevordering van de technische vooruitgang, omdat het gaat om een risico dat aan alle technische research eigen is;

2. Overwegende dat de waardering van het voordeel voor de afnemers slechts kan berusten op een waarschijnlijkheidsberekening, wanneer het gaat om overeenkomsten die nog geen effect hebben gehad; dat er echter voldoende waarschijnlijkheid bestaat dat de verwachte resultaten dank zij de gemeenschappelijke research sneller zullen worden bereikt en dat de afnemers, met name de exploitanten van autobuslijnen, ervan zullen profiteren, omdat een nieuw produkt met interessante eigenschappen te hunner beschikking zal worden gesteld en omdat niet waarschijnlijk is dat hun verkoopprijzen of andere handelsvoorwaarden zullen worden opgelegd die niet billijk zijn; dat men dan ook moet aannemen dat er aanvankelijk aanzienlijke inspanningen nodig zullen zijn om het nieuwe produkt bij de afnemers te introduceren en dat de concurrentie met autobussen die zijn voorzien van de gebruikelijke transmissie, zal

voorkomen dat de overeenkomst wordt uitgebuit ten nadele van de afnemers;

Overwegende dat, zelfs indien autobussen met elektrische transmissie buitengewoon veel beter zouden blijken te zijn dan andere autobussen, het feit dat A.C.E.C. overeenkomsten met andere autobusfabrikanten binnen de gemeenschappelijke markt en daarbuiten zal kunnen sluiten — hetgeen dan zeer waarschijnlijk zou geschieden — en dat er geen enkele beperking van de mededinging tussen de autobusfabrikanten die de A.C.E.C.-systemen gebruiken is overeengekomen, een corrigerende factor zou vormen op eventuele pogingen om de afnemers niet op een billijke wijze in de voordelen te doen delen; dat derhalve mag worden aangenomen dat de voorwaarden van artikel 85, lid 3, volgens welke een billijk aandeel in de uit de overeenkomst voortvloeiende voordelen de afnemers ten goede moet komen, op het ogenblik is vervuld;

Overwegende evenwel dat de omstandigheden zich echter zouden kunnen wijzigen naarmate het nieuwe produkt op de markt komt en dat het derhalve geboden lijkt de overeenkomst na een tamelijk korte periode opnieuw te onderzoeken en de toepassing ervan overeenkomstig artikel 8, lid 3, van Verordening nr. 17 onder toezicht te houden, met name gezien de belangen van de afnemers;

3. Overwegende dat de afspraak van A.C.E.C. om in Frankrijk zijn transmissie alleen aan Berliet te leveren en alleen met hem samen te werken, ertoe strekt om zijn inspanningen op het gebied van het ontwerpen en uitvoeren van zijn produkten niet te versnipperen, doch deze te richten op de uitwerking en de vervaardiging van één enkele reeks voertuigen; dat deze afspraak bovendien tengevolge heeft dat Berliet een zekere bescherming wordt gegeven; dat in het geval, dat de fabrikant van autobussen zulk een mogelijkheid om zijn investeringen goed te maken niet zou bezitten, de vrees gewettigd zou zijn dat hij zich niet met de ontwikkeling van het nieuwe produkt met de daaraan verbonden hoge kosten zou belasten, zodat dit produkt gevaar zou lopen nimmer te worden gecreëerd;

Overwegende dat de omgekeerde exclusiviteit, welke Berliet verbiedt elektrische transmissies elders te kopen dan bij A.C.E.C. voorshands van slechts theoretische betekenis is, omdat A.C.E.C. de enige fabrikant van dit soort transmissies is, maar dat de exclusiviteit zodra er een vergelijkbaar systeem op de markt zal zijn, voor A.C.E.C. een gerechtvaardigde bescherming zal vormen die hem in staat moet stellen zijn investeringen voor de aanpassing van zijn transmissies aan voertuigen van Berliet goed te maken;

Overwegende dat men redelijkerwijze niet van een der partijen mag verwachten dat zij zich de moeite geeft in samenwerking met de andere partij een nieuwe techniek te ontwikkelen en dan zal toestaan dat deze het resultaat van zijn werkzaamheden met een derde gaat exploiteren; dat de afspraken van wederkerige exclusiviteit dus onmisbaar zijn voor het bereiken van de gunstige resultaten van de overeenkomst;

Overwegende dat de verplichting van A.C.E.C. tegenover Berliet om zijn transmissie, voor zover het de gemeenschappelijke markt betreft, naast Berliet en de Belgische afnemers aan slechts één fabrikant in ieder van de andere Lid-Staten te leveren, de strekking heeft de produktie van autobussen met elektrische transmissie bij een beperkt aantal fabrikanten te concentreren om in de gehele gemeenschappelijke markt te verkopen;

Overwegende dat de uitvoering in series van enige omvang een noodzakelijke voorwaarde is om tot een rendabele produktie te komen; dat het waarschijnlijk lijkt dat de vraag gedurende de periode van invoering nog niet zeer groot zal zijn; dat men dan ook kan erkennen dat, indien de produktie gedurende deze periode onder een groot aantal fabrikanten zou zijn verdeeld, geen van hen tot een serie van enige omvang zou geraken, hetgeen het economisch succes van het nieuwe produkt in gevaar zou kunnen brengen; dat derhalve de beperking van het aantal kopers van elektrische transmissies, die is neergelegd in de verplichting van A.C.E.C. om zijn produkten in de Lid-Staten buiten Frankrijk en België slechts aan één fabrikant per land te leveren, momenteel onmisbaar is om gunstige resultaten van de overeenkomst te verkrijgen;

Overwegende dat de overeenkomst derhalve de betrokken ondernemingen geen beperkingen oplegt welke niet onmisbaar zijn voor het bereiken van de verbetering van de produktie en de bevordering van de technische vooruitgang;

4. Overwegende dat autobussen met elektrische transmissie in concurrentie zullen staan met autobussen met mechanische transmissie die door andere fabrikanten worden aangeboden; dat de overeenkomst bovendien bepaalt dat zowel op de gemeenschappelijke markt als buiten dit gebied niet alleen Berliet maar verscheidene fabrikanten autobussen met elektrische transmissie zullen vervaardigen; dat er met name geen enkele territoriale beperking is overeengekomen ten aanzien van de afzet van deze voertuigen, ongeacht hun herkomst;

Overwegende dat men ervan kan uitgaan dat de overeenkomst aan de deelnemende ondernemingen niet de mogelijkheid kan geven de mededinging voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten uit te schakelen;

Overwegende dat de voorwaarden voor toepassing van artikel 85, lid 3, dus zijn vervuld;

IV

1. Overwegende dat de terugwerkende kracht van de beschikking tot 14 maart 1966, de dag waarop de aanmelding is ingeschreven, is gegrond op artikel 6,

lid 1, van Verordening nr. 17; dat het feit dat er later een wijziging in de overeenkomst is aangebracht de keuze van deze datum niet in de weg mag staan; dat, zelfs indien de verlening van een vrijstelling had kunnen verhinderd worden door het feit dat de oorspronkelijke tekst de fabrikanten van bepaalde Lid-Staten niet uitdrukkelijk in aanmerking liet komen voor levering van elektrische A.C.E.C.-transmissies, de betrokken bepaling zonder praktische betekenis bleef zolang de transmissies nog in onderzoek waren, hetgeen het geval was totdat de wijziging aangebracht werd;

2. Overwegende dat de vaststelling van de geldigheidsduur van de beschikking is gebaseerd op artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17; dat voor het vaststellen van deze tijdsduur ervan kan worden uitgegaan dat de feitelijke situatie waarop de beschikking is gebaseerd zich gedurende een periode van vijf jaar niet zal wijzigen; dat de toestand aan het einde van deze periode opnieuw zal moeten worden bezien, met name in het licht van de participatie van de afnemers in de uit de overeenkomst voortvloeiende voordelen;

3. Overwegende dat het goed lijkt aan de beschikking overeenkomstig artikel 8, lid 1, van Verordening nr. 17 een verplichting te verbinden met het doel het de Commissie mogelijk te maken op de hoogte te blijven van de ontwikkeling van de feitelijke situatie en de toepassingsvoorwaarden van de overeenkomst; dat te dien einde aan de twee contractanten moet worden opgedragen om aan de Commissie na drie jaar een rapport toe te zenden over de toepassing van de overeenkomst;

4. Overwegende dat door derden geen bezwaren zijn ingebracht naar aanleiding van de bekendmaking in toepassing van artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17 in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* nr. 42 van 7 maart 1967,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Artikel 85, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap wordt overeenkomstig artikel 85, lid 3, buiten toepassing verklaard voor de overeenkomst tot technische samenwerking en gemeenschappelijke research, gesloten tussen de ondernemingen S.A. Ateliers de Constructions Électriques de Charleroi en de Société des Automobiles Berliet op 15 november 1965 en gewijzigd op 22 juni 1967.

Artikel 2

Een rapport van A.C.E.C. en van Berliet over de toepassing van de overeenkomst moet aan het einde van 1971 aan de Commissie worden overgelegd.

Artikel 3

Deze beschikking gaat in op 14 maart 1966 en is geldig tot 16 juli 1973.

Zij is gericht tot de S.A. Ateliers de Constructions Électriques de Charleroi te Brussel en de Société des Automobiles Berliet te Lyon.

Brussel, 17 juli 1968.

Voor de Commissie
De Voorzitter
Jean REY